

Ηλίας Παπαγιωάννης

Ο ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ

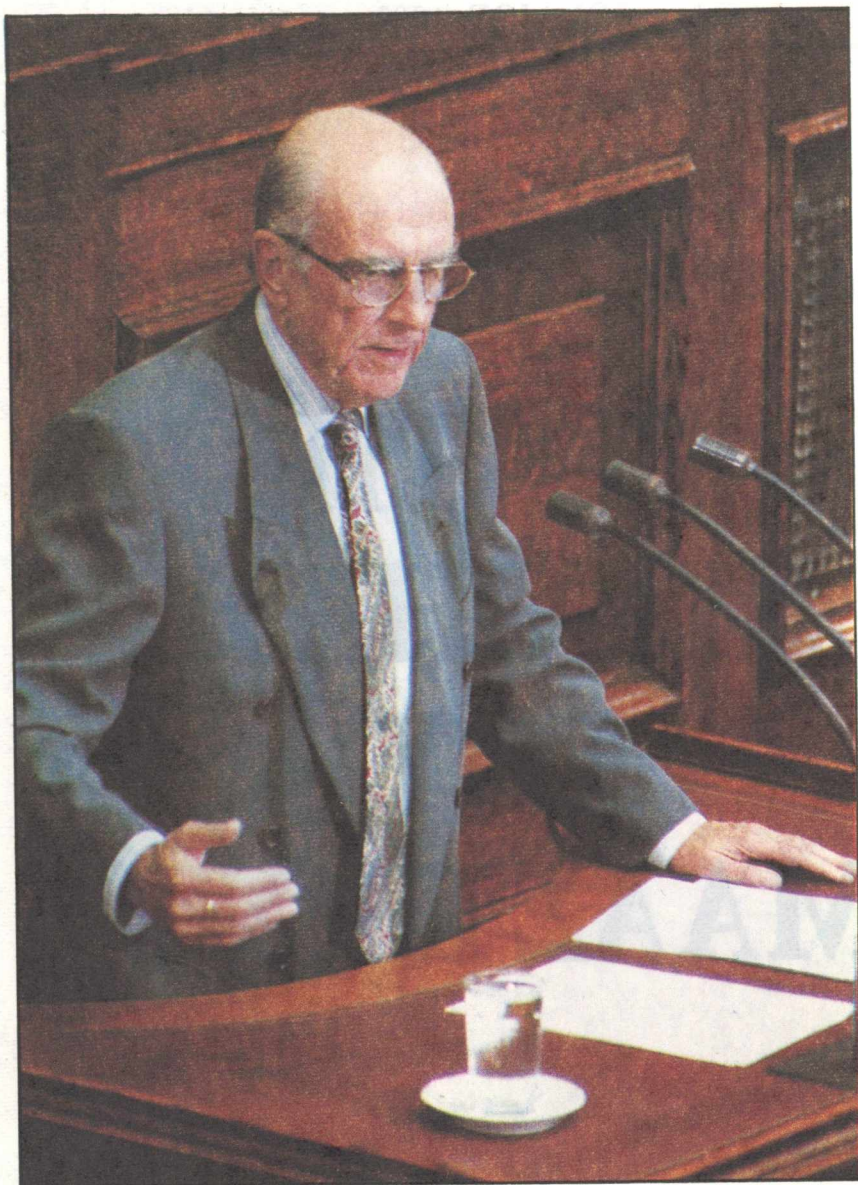
**ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ
ΣΤΙΣ 28 ΙΟΥΛΙΟΥ 1992**

ΙΟΥΛΙΟΣ 1992

Ο ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

**ΓΙΑ ΤΗ
ΣΥΝΘΗΚΗ
ΤΟΥ
ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ**

Κυρίες και κύριοι, είναι, ως γνωστό, δεδομένο ότι το ΠΑΣΟΚ θα υπhφίσει για την κύρωση της συνθήκης του Μάαστριχτ. Όμως, το ΠΑΣΟΚ δεν πρόκειται να πει στο λαό μόνο τα αναμενόμενα οφέλη, ούτε να ωραιοποιήσει την εικόνα. Αντίθετα πρέπει να τονίσει με ειλικρίνεια το κόστος αυτής της προσαρμογής. Θα πρέπει ο Έλληνας πολίτης να ξέρει τί θα περιμένει στο τέλος αυτής της δύσκολης και άνισης πορείας, αλλά και τί θα έχει καταβάλει για να φθάσει στο τέρμα.

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΟΠΟ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

Με την κατάρρευση του Ανατολικού μπλοκ άλλαξε πράγματι η παγκόσμια ισορροπία. Και είναι κοινός τόπος, ότι υπάρχει μόνο μία στρατιωτική υπερδύναμη, οι ΗΠΑ. Είναι όμως ταυτόχρονα γνωστό, ότι από οικονομικής πλευράς δεν είναι η μόνη υπερδύναμη. Υπάρχουν τουλάχιστον τρεις. Αυτή η ίδια, οι ΗΠΑ, η Ευρώπη-Γερμανία, ή Γερμανία-Ευρώπη, αυτό θα κριθεί στην πορεία, και τρίτο η Ιαπωνία με τη Νοτιανατολική Ασία. Το σημαντικό για μας είναι, ότι οι ΗΠΑ είναι σε σίαση μάχης, τόσο απέναντι στην Ιαπωνία, όσο και απέναντι στην Ευρώπη, στην ΕΟΚ. Η σύγκρουση ΗΠΑ-ΕΟΚ είναι μια σύγκρουση που, άλλοτε φανερώνεται, άλλες φορές γίνεται στα κρυφά, αλλά αφορά τρεις τουλάχιστον τομείς.

Πρώτον, **την συμφωνία GATT**. Φυσικά αν αποτύχουν αυτές οι διαπραγματεύσεις, υπάρχουν διαφορές απόψεων οξύτερες μεταξύ ΗΠΑ και Ευρώπης - ιδιαίτερα Γαλλίας - και θα πρέπει να αναμένουμε έναν εμπορικό πόλεμο άνευ προηγουμένου με συνακόλουθο την ύφεση και ανεργία σε μεγάλη κλίμακα.

Υπάρχει επίσης διαφωνία σημαντική σε ό,τι αφορά το **σύστημα ασφάλειας της Ευρώπης**, αν δηλαδή θα είναι ευρωπαϊκό ή αν θα είναι, στην ουσία, ατλαντικό. Υπάρχει το θέμα και δεν έχει κλείσει, αν και ουσιαστικά νομίζω κινείται προς ένα μείγμα ευρωπαϊκού-ατλαντικού, ίσως σε σχήμα διαφορετικό, δεσμικά διαφορετικό, αλλά στην ουσία ανάλογο με αυτό που ίσχυε στο παρελθόν.

Και υπάρχει επίσης η προσπάθεια των ΗΠΑ να **προχωρήσει η διεύρυνση** το γρηγορότερο δυνατόν, ώστε τελικά με τη διεύρυνση να δυναμιτιστεί η προσπάθεια της πολιτικής και οικονομικής ένωσης της Ευρώπης και να μετατραπούμε ξανά, αν θέλετε, σε ζώνη ελευδέρων συναλλαγών.

Τις δέσεις των ΗΠΑ ενστερνίζεται οπωσδήποτε **η Αγγλία** και σε ό,τι αφορά στην ολοκλήρωση της ενωμένης Ευρώπης μπαίνει και βγαίνει από τη Νομισματική Ένωση. Και στον κοινωνικό τομέα έχει πάρει θέση αρνητική. Ταυτόχρονα σε ό,τι αφορά την ευρωπαϊκή ασφάλεια, στηρίζει την ατλαντική εκδοχή, σαφώς όπως και οι ΗΠΑ.

Η Γερμανία προωθεί ταυτόχρονα και την ολοκλήρωση αλλά και τη διεύρυνση και σε μεγάλη μάλιστα κλίμακα. Υπήρχε μια εποχή που ο Υπουργός Εξωτερικών Γκένσερ, γυρνούσε στην Ευρώπη και έδινε υποσχέσεις σε όλες τις χώρες ότι θα ενταχθούν στην ΕΟΚ. Είναι επίσης η Γερμανία που έχει ξεχωριστή πολιτική να αναπτύξει την πολιτική παρουσία της ισοδύναμα με την οικονομική, στην Κεντρική Ευρώπη, στα Βαλκάνια και, γενικότερα, στις Παραδουνάβιες Χώρες.

Και αυτό στα πλαίσια ενός αγώνα για τη δημιουργία σφαιρών επιρροή, που μας πηγαίνει πίσω περίπου έναν ολόκληρο αιώνα.

Παραμένει, βέβαια, πάντα το ερώτημα, σε όλη αυτή την πορεία, εάν **πορευόμαστε προς μια ευρωπαϊκή Γερμανία, ή προς μια γερμανική Ευρώπη.**

Πρόσφατα η Γερμανία αύξησε το επιτόκιο, την ώρα που όλοι στην Ευρώπη και στην Αμερική ήταν αντίθετοι διότι η πορεία προς την ύφεση είναι σαφής. Και όμως το έκαναν. Και διερωτάται κανείς, σε ποιο μέτρο μπορεί να στηρίζεται η Ευρώπη στην γερμανική αλληλεγγύη.

Στόχος της **Γαλλίας** είναι η ταχύτερη δυνατή ενσωμάτωση της Γερμανίας στην Ενωμένη Ευρώπη και αυτό για λόγους μακροπρόθεσμης ισορροπίας και ασφάλειας στην Ευρώπη.

Στο πλαίσιο της ΕΟΚ σωθεί πάντα **η σύγκρουση βορρά και νότου** και αυτό γιατί η ενιαία αγορά στην απουσία μιας άλλης πολιτικής σύγκλισης και συνοχής πολύ υψηλότερου επιπέδου, οξύνει τις αντιθέσεις, οξύνει τις

ανισότητες, όχι μόνο ανάμεσα σε κράτη-μέλη, αλλά και σε περιοχές, που είναι καθυστερημένες και περιοχές που είναι αναπτυγμένες.

Αυτή είναι η τύχη μιας ενιαίας αγοράς πάντοτε. Εάν δεν υπάρξουν κάποια μέτρα, κάποιες παρεμβάσεις θα οξύνει τις αποστάσεις ανάμεσα στις πλούσιες και τις φτωχές περιφέρειες.

Αναφέρομαι σε όλα αυτά, σε αυτές τις αποκλίσεις συμφερόντων και στρατηγικών, για να τονίσω τους κινδύνους που ελοχεύουν στην πορεία προς τη δημιουργία της ενωμένης Ευρώπης, μιας πραγματικής ευρωπαϊκής ομοσπονδίας. Αλλά και να τονίσω ταυτόχρονα πως κάθε κράτος-μέλος **διεκδικεί τα δικά του συμφέροντα**, έχει τη δική του **εθνική στρατηγική** και αυτή η εθνική στρατηγική **λείπει στην Ελλάδα**, δεν διαμορφώθηκε ποτέ από την Κυβέρνηση. Όσο καιρό βρίσκεται στην εξουσία δεν διαμόρφωσε μία σαφή εθνική στρατηγική, που περιλαμβάνει, φυσικά, και τη πορεία μας προς την ενωμένη Ευρώπη.

Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της δύσης που μπορεί να έχει το προνόμιο να είναι **η μόνη βαλκανική χώρα που είναι στην ΕΟΚ**, αλλά να είναι και η μόνη χώρα της δύσης που αντιμετωπίζει **νέα και έντονα προβλήματα ασφαλείας**, σαν αποτέλεσμα του τερματισμού του γυχρού πολέμου. Το τόξο απειλής τώρα εκτείνεται από την

Άγκυρα μέχρι τα Τίρανα, μέσω Σόφιας, αλλά, δυναμικός πυρήνας **είναι και παραμένει η Άγκυρα**. Και εμείς επιμένουμε, με όλα τα εθνικά μας δέματα ανοικτά, να υπογράφουμε «σύμφωνο φιλίας» με την Τουρκία και να της παραχωρήσουμε πιστοποιητικό καλής διαγωγής, πριν ακόμη κλείσουν οι συζητήσεις για το Κυπριακό.

Σε ό,τι αφορά την **εξωτερική πολιτική της ΕΟΚ** πρέπει να λέμε την αλήθεια. Υπέστη μεγάλη δοκιμασία κατά την διάρκεια του πολέμου του Κόλπου. Στάθηκε, όμως, ενωμένη πού; Μόνο στην περίπτωση της διάλυσης της Γιουγκοσλαβίας και στην πορεία εξουθένωσης της Σερβίας. Οι συνέπειες είναι οδυνηρές και το μέλλον αβέβαιο στα Βαλκάνια. Και έχει τεράστια ευθύνη η Κοινότητα, τα μέλη της, όλα ανεξαιρέτως, ιδιαίτερα η Γερμανία, γι' αυτές τις εξελίξεις.

Είναι βέβαιο, ότι η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας εγκυμονεί κινδύνους και για μας. Γι' αυτό πρέπει με κάθε τρόπο, αν θέλουμε να παίξουμε τον πρωταγωνιστικό ρόλο που μας ανήκει, να κινηθούμε μόνο στα πλαίσια **ειρηνευτικών προσπαθειών**, να είμαστε παντού ο πρόμαχος της ειρήνης, να μην αναμειχθούμε σε στρατιωτικές επεμβάσεις – δυστυχώς το πρώτο βήμα έγινε με τον ναυτικό αποκλεισμό – γιατί το μέλλον για την Ελλάδα στη βαλκανική μπορεί να είναι πράγματι σημαντικότερο.

Η ενδοχώρα των Βαλκανίων είναι μεγάλη υπόθεση. Η Θεσσαλονίκη σαφώς είναι μία πόλη με τεράστιους

ορίζοντες για το μέλλον. Προϋπόθεση, η ειρήνη και τα ασφαλή σύνορα. Η Ελλάδα είναι και βαλκανική και μεσογειακή χώρα και είναι τώρα αναπόσπαστο τμήμα της νέας Ευρώπης που γεννιέται.

Στην ευρωπαϊκή πρόκληση δεν χωράει παρά μόνο δετική απάντηση. **Ναι, θα συμμετάσχουμε ενεργά στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι.** Δεν υπάρχει πράγματι εναλλακτική πορεία, όσα και αν είναι τα εμπόδια που στέκονται στο δρόμο μας, παρά μόνο η περιδωριοποίηση της χώρας μας. Το Μάαστριχτ, αυτή η συνθήκη, απλώς αποτελεί για μας **ένα εισιτήριο** σε ένα δύσκολο και άνιστο αγώνα. Ο αγώνας είναι άνισος γιατί στην εκκίνηση είμαστε οι τελευταίοι. Ο αγώνας είναι άνισος, γιατί η συνθήκη του Μάαστριχτ εκφράζει σχεδόν απόλυτα τα συμφέροντα και την οπτική γωνία του πλούσιου βορρά. **Το όραμα της ενωμένης Ευρώπης δεν χωράει μέσα στο Μάαστριχτ.** Το Μάαστριχτ για μας αποτελεί ένα σταθμό σε μια πορεία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, ένα σταθμό που θα ξεπεραστεί και ίσως αλλοιωθεί στην ίδια την πορεία.

■ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ - ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ - ΕΛΛΑΔΑ

Τί περιλαμβάνει το **όραμα** μιας ενωμένης Ευρώπης για

μας; Το σεβασμό της **λαϊκής κυριαχίας**, της **δημοκρατίας** και σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Συνάδελφοι έχουν τονίσει επαρκώς το μεγάλο δημοκρατικό έλλειμμα και την ανάγκη να καλυφθεί γρήγορα αυτό. Δεν θα μιλήσω παραπάνω σ' αυτό το θέμα. Τη διασφάλιση των **ατομικών** και **συλλογικών ελευθεριών**. Την ανάδειξη της **εθνικής πολιτιστικής ταυτότητας** των κρατών-μελών. Την **οικονομική ανάπτυξη** και την **πλήρη απασχόληση** του εργατικού δυναμικού. Τη **δωρεάν Παιδεία** και **ιατρική περίθαλψη**. Την **κοινωνική μέριμνα**. Την **προστασία των ευρωπαϊκών συνόρων** από οποιαδήποτε επιβουλή, την **προστασία του περιβάλλοντος**. Αυτό είναι το όραμα της **Ενωμένης Ευρώπης**.

Στη συνθήκη του Μάαστριχτ **υπάρχουν διακηρύξεις**. Ουσιαστικές δεσμεύσεις, υπάρχουν, κατά κύριο λόγο, για την ΟΝΕ. Δεν έχει ακόμη διαμορφωθεί το δεσμικό πλαίσιο για την πολιτική ένωση, ούτε για την ενιαία – όχι απλώς κοινή – εξωτερική πολιτική, ούτε για την ενιαία άμυνα. Στις προϋποθέσεις για την συμμετοχή στην ΟΝΕ δεν υπάρχει καν αναφορά στο τεράστιο κοινωνικό πρόβλημα της ανεργίας, τη χειρότερη μορφή ανισότητας που μπορεί να γνωρίσει μια σύγχρονη χώρα. Οι δείκτες-στόχοι συνιστούν το όραμα, όπως ελέχθη ήδη στην Αίδουσα αυτή, ενός ευρωπαίου τραπεζίτη και εκφράζουν κατά κύριο λόγο τις συντηρητικές πολιτικές δυνάμεις της σημερινής Ευρώπης.

Λυπούμαι να πω ότι αυτό που είπε ο κ. Μητσοτάκης ότι, δηλαδή, η Ελλάδα έχει παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο τη διαμόρφωση αυτής της συνθήκης, δεν μπορώ να το δεχτώ. **Δεν έχω δει τίποτα ιδιαίτερα ελληνικό, καμία ελληνική πρωτοβουλία που να είναι εμφανής στη διαμόρφωση αυτής της συνθήκης.**

Κατά τη γνώμη μας, η Κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας παρακολούθησε σαν παθητικός αποδέκτης αποφάσεις που έχουν αρνητικές επιπτώσεις και για τη χώρα μας και για την ισότιμη συμμετοχή μας την Ενωμένη Ευρώπη. Υπάρχει εδώ κάτι που θέλω να τονίσω. Σε πολλές ερωτήσεις, κυβερνητικά στελέχη, αλλά και ο ίδιος ο Πρωθυπουργός κύριος Μητσοτάκης, αναφερόμενος στο γιατί κάνει κάτι ή όχι σε θέματα εξωτερικής πολιτικής όπως είναι, παραδείγματος χάριν, ο ναυτικός αποκλεισμός ή, αύριο, κάποια στρατιωτική επέμβαση, απαντά **«ακολουθούμε τους συμμάχους και εταίρους μας»**. Μα είναι λάθος ρήση. **Δεν ακολουθούμε, συμμετέχουμε.** Έχουμε άποψη, έχουμε δυνατότητες, ακόμα και βέτο. Δεν μπορούμε να λέμε «ακολουθούμε». **Συμμετέχουμε και συνδιαφωνούμε.** Αυτός είναι ο ρόλος. Και ελπίζω να μην ακουστεί ξανά ότι ακολουθούμε. Είμαστε μέσα, δεν είμαστε απ' έξω. Ας το αξιοποιήσουμε αυτό.

Και βέβαια είναι **εσπευμένη αυτή η σύγκλιση της Ολομέλειας.** Ακόμα δεν γνωρίζουμε πού θα πάει το πακέτο Ντελόρ, θα πω μερικά πράγματα. Δεν το

γνωρίζουμε, έτσι χάνουμε κάθε διαπραγματευτική δυνατότητα και σε μία κρίσιμη περίοδο που προεδρία έχει η Μεγάλη Βρεταννία. Η Βρεταννική Προεδρία έχει δεδομένες σκέψεις και στόχους.

Σε ό,τι αφορά το **πακέτο Ντελόρ** συγκεκριμένα, θα έχουμε έναρξη των διαπραγματεύσεων από μηδενική βάση. Προσέξτε το αυτό. Δηλαδή, αυτά που έγιναν μέχρι τη Λισαβόνα, ξεχνιούνται. Από μηδενική βάση θα αρχίσει η διαπραγμάτευση για το πακέτο Ντελόρ. Αυτή είναι η αλήθεια.

Δεύτερον, η ευθύνη για την διαμόρφωσή του δεν θα είναι στα χέρια των Υπουργών Εξωτερικών, όπως ήταν στο πακέτο Ντελόρ Ι, αλλά στα χέρια των Υπουργών Οικονομικών (ΕΚΟΦΙΝ) όπου θα έχουμε **μόνο τεchnοοικονομικά κριτήρια και όχι πολιτικά κριτήρια.**

Η κυβέρνηση ασφαλώς γνωρίζει, στόχος είναι η οροφή των ίδιων πόρων να αυξηθεί, αλλά όχι πέραν του 1,37%, το οποίο τώρα η Αγγλική Προεδρία προσπαθεί να το κάνει 1,35%. Στόχος που δεν λύνει τα προβλήματα. Όπως ελέχθη ήδη εδώ στην Αίδουσα αυτή, αυτό το ποσοστό ίδιων πόρων είναι αδύνατο να λύσει τα προβλήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θα γυρίσω σε αυτό.

Οι 4 χώρες του στόχου Ι δεν θα διπλασιάσουν τους πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής. Αυτά είναι οι προθέσεις της Αγγλικής Προεδρίας. **Η αύξηση θα είναι 60%, όχι 100%.** Το Ταμείο Συνοχής

αναμένεται να λειτουργήσει χωρίς ενδεικτική κατανομή των πιστώσεων μεταξύ των 4 χωρών. Και θα γίνει με βάση κριτήρια που αφορούν την εφαρμογή των **«προγραμμάτων σύγκλισης»** του κάθε κράτους μέλους. Και η Ελλάδα έτσι κινδυνεύει να εισπράξει ελάχιστα.

Έρχομαι τώρα στο σημείο της **διεύρυνσης**. Και βέβαια η Αγγλική πλευρά την υποστηρίζει μετά πάδους. Όπως είπε ο κύριος Μπτσοτάκης, ορθώς η ελληνική πλευρά στη Λισαβόνα στις 26 και 27 Ιουνίου, υποστήριξε την **ταυτόχρονη διεύρυνση και εμβάθυνση της Κοινότητας**. Αυτά όμως ήταν μια υπαναχώρηση από μία θέση που είχε πάρει νωρίτερα, **πρώτα** η εμβάθυνση και **ύστερα** η διεύρυνση.

Για μας αυτό είναι τεράστιο θέμα. Δεν νομίζω ότι μπορούμε να μιλάμε για θέση ισότιμου μέλους την Ενωμένη Ευρώπη αν πρώτα δεν κλείσει ο κύκος της εμβάθυνσης, **αν δεν ολοκληρωθεί η Ενωμένη Ευρώπη**. Και είναι λάθος ιστορικό να υπαναχωρήσουμε απ' αυτή τη θέση. Γι' αυτό μάλιστα το ΠΑΣΟΚ προτείνει στο

Κοινοβούλιο, στην Εθνική Αντιπροσωπεία, να αποφασίσει ότι **δεν θα στερήσει η Ελλάδα να υπάρξει έναρξη διαπραγματεύσεων για νέες εντάξεις πριν περάσει το πακέτο Ντελόρ, τουλάχιστον αυτό, χωρίς περικοπές. Και ελπίζω ότι όλο το Κοινοβούλιο σχεδόν θα στηρίξει αυτή τη θέση πολύ καλά.**

Πρέπει να τονίσουμε ότι επίσης η Αγγλία, η Μεγάλη Βρετανία, προωθεί ραγδαία την **αναβάθμιση των σχέσεων ΕΟΚ-Τουρκίας** και η απόφαση της Λισαβόνας υπερφαλαγγίζει τη δήλωση Δουβλίνου χωρίς να έχουν πληρωθεί οι προϋποθέσεις.

Στην έκθεσή του ο κύριος Χερντ ονομάζει την Τουρκία **«περιφερειακή δύναμη δικαιούμενη προνομιακού καθεστώτος σχέσεων»**. Προνομιακού καθεστώτος σχέσεων! Γίνεται αναβάθμιση του πολιτικού διαλόγου και διείσδυση της Τουρκίας ουσιαστική στα Κοινοτικά όργανα. Και αυτά πριν έχουμε τη λεγόμενη λύση του Κυπριακού. Υπήρξε επίσης και η απόφαση της Κυβέρνησης να επιτρέψει την υιοθέτηση των οριζοντίων δράσεων της ανανεωμένης Μεσογειακής πολιτικής. Με ποιά τουρκική ανταπόκριση; Διερωτάται κανείς. Τί έχει δώσει σαν αντάλλαγμα η Τουρκία;

Και πρέπει να πω και κάτι άλλο. Η συμμετοχή της Ελλάδας στη ζώνη οικονομικής συνεργασίας των χωρών του Ευξείνου Πόντου ενισχύει τον πρωταγωνιστικό ρόλο της Τουρκίας στην Μέση Ανατολή. Αυτό είναι παράγραφος 13 της έκθεσης Χέρντ, όχι δικά μου λόγια.

Και τώρα για τη **Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση**. Εδώ πρέπει να συνεννοούμεθα, να λέμε ακριβώς **ποιά είναι η πραγματικότητα**. Βεβαίως η Ελλάδα έχει γίνει δεκτή, θα γίνει δεκτή από την Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση. Και βεβαίως η Τουρκία θα γίνει δεκτή ως συνδεδεμένο μέλος. Αλλά

εδώ έχουμε μια τεράστια υπόθεση, ότι εδόθη επίσημα ερμηνεία στο άρθρο 5, το οποίο εξαιρεί τη σύγκρουση Τουρκίας-Ελλάδας από την αρμοδιότητα της ΔΕΕ, βάσει του άρθρου 5.

Και κοιτάζτε, είναι ένα τεράστιο δέμα αυτό διότι, πρώτον, θέλω να θυμίσω ότι το 1981 ως Υπουργός Εθνικής Άμυνας το έδεσα στο NATO και ζητούσα τότε απλώς να γραφτεί ότι θα έλθουν σε αρωγή κάθε κράτους μέλους όταν υπάρξει επίθεση από οπουδήποτε κι αν έλθει. Η απάντηση στην αρχή ήταν, αυτό εξυπακούεται, προς το τέλος ήταν, δεν γίνεται. Και δεν γίνεται διότι υπάρχει το πρόβλημα δύο εταίρων στη συμμαχία, Τουρκίας και Ελλάδας, οι οποίες μπορεί να βρεθούν κάποια ημέρα σε σύγκρουση. Εδώ, αυτό που συνέβη με τη ΔΕΕ είναι χειρότερο, απ' αυτό που συνέβη τον Δεκέμβριο του 1981. Γιατί τώρα για πρώτη φορά, ειδικά με σφραγίδα, λέει η ΔΕΕ: **«Ένας τέτοιος πόλεμος δεν με αφορά»**. Και είναι δυνατόν κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, να λέμε ότι τα σύνορα της Ευρώπης είναι τα σύνορα της Ελλάδος; Θα ήταν αν δεν υπήρχε αυτή η ερμηνεία για το άρθρο 5. Γιατί η κύρια επεκτατική δύναμη που αντιμετωπίζουμε, με τεράστιο δυναμισμό, με μεγάλες Ένοπλες Δυνάμεις, με έξοχο διπλωματικό Σώμα, είναι η Τουρκία. Η ΔΕΕ δεν μας καλύπτει.

Επομένως δεν μπορούμε να μιλούμε σήμερα για τα σύνορα της Ευρώπης και τα σύνορα της Ελλάδας.

Και πρέπει να πω ότι ο κ. Μητσοτάκης στις 3 Δεκέμβριο 1991 είπε ο ίδιος, πως «η συμπερίληψη στο κεφάλαιο της εξωτερικής πολιτικής άμυνας, ρύθμισης για τη αμοιβαία συνδρομή, θα έπρεπε να αποτελέσει πρωταρχική προϋπόθεση, για την τελική συγκατάθεσή μας στο σχέδιο συνθήκης Μάαστριχτ».

Και ερωτώ σήμερα: Τί λέει γι' αυτή τη θέση, η οποία ήταν άριστη; Και δεν λέω δυστυχώς εγκατελείφθη, γιατί και πάλι θα έπρεπε να υψώσουμε για το Μάαστριχτ. Αλλά δεν θα έπρεπε να είχε ειπωθεί.

Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας δεν γνωρίζω τι προσέφερε στην μάχη για το Μάαστριχτ. **Το ΠΑΣΟΚ στα 8 χρόνια, που κυβέρνησε, κέρδισε σημαντικές μάχες:**

Πρώτο, είχε δύο πετυχημένες προεδρείες.

Δεύτερο, με το μνημόνιο που κατέθεσε, μόλις ανέλαβε τη διακυβέρνηση της χώρας, έκανε ουσιαστική αναδιαπραγμάτευση της συνθήκης ένταξης.

Τρίτο, στο ΠΑΣΟΚ οφείλεται η δεσμοδέτηση των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων, τα οποία τα πήραμε για τη Νότια Ευρώπη, αρνούμενοι να πούμε ναι στη διεύρυνση τότε, με Ισπανία, Πορτογαλία. Γίναμε αντιπαθητικοί, αλλά εξυπηρετήσαμε τα συμφέροντα και της χώρας μας και του Νότου!

Τέταρτο, προωθήσαμε σημαντικά, τόσο το δέμα της συνοχής, όσο και την κοινωνική Ευρώπη.

■ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Και τώρα πηγαίνω στο τεχνικότερο δέμα της **νομισματικής και οικονομικής ένωσης**. Οι όροι για τη συμμετοχή είναι γνωστοί και δεν θα τους επαναλάβω. Αλλά θέλω να τονίσω, αρχίζοντας, ότι η κυβέρνηση **δεν έχει καταδέσει μέχρι τώρα «πρόγραμμα σύγκλισης»**. Έτσι δεν είναι η στιγμή για να μπορούμε σε λεπτομέρειες. Όμως, έχουμε δικαίωμα να καλέσουμε την κυβέρνηση, πριν στείλει κάποιο κείμενο στην ΕΟΚ, να το δέσει υπόψη της Εθνικής Αντιπροσωπείας, ώστε να υπάρξει διάλογος ουσιαστικός πριν κατατεθεί ως προταση της Ελλάδας, για τα επόμενα 5 χρόνια.

Το περίγραμμα δέσεων των κυβερνητικών εμπειρογνομώνων, για την σύγκλιση, που δόθηκε στη Βουλή, δεν στηρίζεται ούτε καν σε στοιχειώδη οικονομική λογική. Πώς είναι δυνατόν να προσδοκάται μια **ετήσια αύξηση του ΑΕΠ κατά 2,5%** όταν η δημοσιονομική ώθηση στην οικονομία μειώνεται κάθετα και το πραγματικό εισόδημα, από μισθούς και ημερομίσθια, συμπιέζεται συστηματικά, σύμφωνα με τις γνωστές κυβερνήσεις προδέσεις, δηλώσεις και πράξεις; Έτσι, η εμβάθυνση της ύφεσης είναι μονόδρομος, όπως βέβαια είναι και η αποτυχία της δημοσιονομικής πολιτικής,

ώστε να μιλούμε **όχι για σύγκλιση, αλλά για απόκλιση από τους στόχους του Μάαστριχτ**.

Εκεί πραγματικά μας οδηγεί η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης. Είναι φυσικό γενικά, οι οικονομέτρες, στα μοντέλα σύγκλισης να μη συμπεριλαμβάνουν το κοινωνικό κόστος της επίτευξης των στόχων της ΟΝΕ και είναι αυτό μέσα στο βασικό μου επιχείρημα ότι αυτοί οι στόχοι, με αυτή την πολιτική που ακολουθείται, είναι ανέφικτοι. Το κοινωνικό κόστος της επίτευξης των στόχων για την Ελλάδα στα χρονικά πλαίσια που προβλέπει η συνθήκη του Μάαστριχτ, είναι τεράστιο, όπως και για όλες τις χώρες του Νότου.

Ο κύριος Αρσένης, μιλώντας, αναφέρθηκε σε κάποιες περικοπές από ένα άρθρο του κυρίου Πελετιέ στην MONDE στις 21 Ιουλίου.

Αλλά θα ήθελα να διαλέξω δύο άλλες παραγράφους, από εκείνες που διάλεξε εκείνος και θυμίζω ότι πρόκειται για τον οικονομικό διευθυντή του αντίστοιχου ΣΕΒ της Γαλλίας: «Οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από την Συνθήκη δεν είναι πραγματοποιήσιμες στα χρονικά πλαίσια που προβλέπει για την Ιταλία, την Πορτογαλία, την Ελλάδα και την Ισπανία». Προσθέτει όμως, ότι «οι υπολογισμοί που αφορούν την Πορτογαλία και την Ελλάδα φέρνουν ίλιγγο». Αυτές οι εκτιμήσεις νομίζω ότι είναι σωστές. Και για μένα σημαίνουν ότι ήδη **προβλέπονται, έστω και αν δεν ομολογούνται, δύο ταχύτητες στην Ενωμένη Ευρώπη**, ιδιαίτερα αν

λάβουμε υπόψη μας το τεράστιο κοινωνικό κόστος και τις εκρηκτικές κοινωνικές καταστάσεις, τις οποίες θα αντιμετωπίζουμε σε αυτή την πορεία, τουλάχιστον για τις χώρες του Νότου. Τότε μπορείτε να μου πείτε, μοιρολατρικά θα δεχθούμε αυτή την πορεία; **Γιατί υπηφίζουμε «ναι», σε μία πορεία συνεχιζόμενης ύφεσης, μεγέθυνσης της ανεργίας και της ανισοκατανομής του πλούτου και του εισοδήματος, της βίαιης δημιουργίας μίας κοινωνίας των 2/3, για να μην φθάσω να λέω του 1/3; και η απάντηση της Νέας Δημοκρατίας, η οποία έχει την πολιτική της είναι **Ναι. Ναι**, στην συνεχιζόμενη μονόπλευρη λιγότητα για 7 ακόμα χρόνια. **Ναι**, στη βίαιη ταξική επίθεση ενάντια στους εργαζόμενους, ναι, τελικά, στην αποτυχία.**

Η απάντηση του ΠΑΣΟΚ είναι: **Όχι**. Υπάρχουν και άλλοι δρόμοι. **Δρόμοι, που θα οδηγήσουν στην προσέγγιση των ονομαστικών στόχων του Μάαστριχτ, με δίκαιη επιμέτρηση του κόστους της προσαρμογής. Δρόμοι, που οδηγούν ακόμα και στην επίτευξη των στόχων, εφόσον όμως πληρωθούν ορισμένες προϋποθέσεις. Ή θα υπάρξει επιμήκυνση του χρονικού πλαισίου ή θα υπάρξει γενναία μεταφορά πόρων από τον πλούσιο βορρά στο φτωχό νότο. Κάτι τέτοιο απαιτεί συνεχιζόμενη διεκδίκηση στην πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.**

Απαιτεί, επίσης, **μία άλλη οικονομική πολιτική**. Διότι για τη Νέα Δημοκρατία, η ΕΟΚ, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ο ΟΟΣΑ αποτελούν **το άλλοθι** για να συνεχίζει τη δική της αντιφατική, αναποτελεσματική, μωπική πολιτική. Μια καθαρά εισπρακτική πολιτική, που ρίχνει όλο το κόστος της προσαρμογής στους εργάτες, στους ανέργους, στους μισθωτούς, στους μικρομεσαίους, στους αγρότες, στους συνταξιούχους. Μια πολιτική όχι μόνο αντικοινωνική, αλλά και αντιαναπτυξιακή.

Και ας μη μας πει η κυβέρνηση πως η πολιτική της είναι μονόδρομος. Διακεκριμένοι οικονομολόγοι, ο κ. Ζολώτας, ο κ. Αγγελόπουλος, έχουν επισημάνει την πλήρη αναποτελεσματικότητα του περίφημου «μονόδρομου». Μα και κυβερνητικά στελέχη επίσης, ο σημερινός Υπουργός Εθνικής Οικονομίας - δέλω να υπενθυμίσω τη ρύση του, δεν την έχω ακριβώς - μίλησε **για τα δύο χαμένα χρόνια της Νέας Δημοκρατίας**.

Στα πλαίσια αυτής της πολιτικής της Νέας Δημοκρατίας, βαθαίνει η ύφεση, αυξάνεται η ανεργία αποσαδρώνεται και αφελληνίζεται η παραγωγική βάση της οικονομίας. Κατεδαφίζεται το κράτος πρόνοιας, απογυλώνονται ολόκληρες περιοχές, αποδυναμώνεται κάθε ικμάδα περιφερειακής ανάπτυξης, εκποιείται και αφελληνίζεται ο δημόσιος τομέας.

Με αυτές τις **συνθήκες εκκίνησης** που είναι έργο της Νέας Δημοκρατίας, έχει υπονομευθεί η μάχη για την ισότητα ένταξή μας στην ΟΝΕ. Είναι μια τεράστια ιστορική ευθύνη που θα καταλογιστεί στη Νέα Δημοκρατία, από το λαό και την ιστορία.

Έχει επίσης τεράστια ευθύνη η Κυβέρνηση γιατί σαν δεατής **αποδέχθηκε** την ομογενοποιημένη πορεία για όλους τους Ευρωπαίους, προς το '97 **άσχετα από το σημείο εκκίνησης**. Αυτό είναι ένα τεράστιο διαπραγματευτικό λάθος, όχι μόνο ελληνικό, δυστυχώς όλος ο νότος ευδύνεται γι' αυτό. **Προσαρμόστηκε** η κυβέρνηση πλήρως στις κοινοτικές επιταγές. Δεν διεκδίκησε καμιά δέσμευση, δεν εξασφάλισε το πακέτο Ντελόρ. Και το είχαμε πει, όχι στη Βουλή κατ' ανάγκη, αλλά πολλές φορές δημόσια, πώς υπογράφεται η συνθήκη του Μάαστριχτ, χωρίς ταυτόχρονα να περιέχεται και το πακέτο Ντελόρ 2, να ξέρουμε που πάμε.

Δεν διαπραγματεύτηκε ειδικά μέτρα προσαρμογής που δικαιούται η Ελλάδα. Μην ξεχνάμε, η Ελλάδα έχει **7% του ΑΕΠ** σε στρατιωτικές δαπάνες, διότι ακριβώς ούτε το ΝΑΤΟ, ούτε η ΔΕΕ μπορούν να μας προστατεύσουν ή δέλουν να μας προστατεύσουν από τη μεγάλη εξ ανατολών απειλή.

Ειδικότερα **δεν ζητήθηκε** αναγνώριση ενός χρυσού κανόνα στα δημοσιονομικά, της εξαίρεσης της χρηματοδότησης των δημοσίων επενδύσεων από τους περιορισμούς του δανεισμού του δημοσίου.

Ουσιαστικά, έμμεσα αποδέχθηκε την δεσμοδότηση των δύο ταχυτήτων. Αφού θα έπρεπε να γνωρίζει ότι

χωρίς αυτές τις αναπροσαρμογές, θα ήταν ανέφικτο να πετύχουμε τους στόχους.

■ Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

Σε ό,τι αφορά τη **δέση του ΠΑΣΟΚ** για την ακολουθητέα οικονομική πολιτική, έχουμε τονίσει με όλους τους δυνατούς τρόπους πως **χωρίς ανάπτυξη, η πολιτική της σταθεροποίησης οδηγεί την οικονομία σε ναυάγιο**. Ο λαός έχει ένα ρητό που λέει «από τη μύγα ξύγκι δεν βγάζεις». Είναι η πραγματικότητα και επίσης το ότι **χωρίς κοινωνική πολιτική, κλονίζεται η κοινωνική συνοχή και καθίσταται πράγματι ανέφικτη η αύξηση της παραγωγικότητας**.

Σε ό,τι αφορά την **πορεία προς την ΟΝΕ**, μια πορεία που με τα σημερινά δεδομένα φαίνεται αδιέξοδη για τις χώρες του Νότου, η δέση του ΠΑΣΟΚ είναι πως η Ελλάδα **σε συνεργασία με τις χώρες του Νότου**, πρέπει να δώσει τη μεγάλη μάχη για την επίτευξη των παρακάτω στόχων:

1. το πακέτο Ντελόρ 2 **να ισχύσει στο σύνολό του**, χωρίς αλλοιώσεις και περικοπές.

2. όπως έχει τονιστεί στη Βουλή, με την ολοκλήρωση της ΟΝΕ η νομισματική και συναλλαγματική πολιτική ασκείται πλέον σε ευρωπαϊκό, όχι σε εθνικό επίπεδο.

Στα κράτη - μέλη παραμένει **η δημοσιονομική πολιτική**, που όμως ουσιαστικά περιορίζεται **σε αναδιανεμητικό ρόλο**. Εδώ πραγματικά βρίσκεται το κλειδί. Σε μια ομόσπονδη Ευρώπη ο **ευρωπαϊκός προϋπολογισμός** πρέπει να είναι μεγέθους ικανού για την άσκηση

αποτελεσματικής αναδιανεμητικής πολιτικής **προς όφελος των κρατών - μελών του ευρωπαϊκού Νότου και των οικονομικά καθυστερημένων περιοχών.** Μόνο κάτω από τέτοιες συνθήκες θα καταστεί δυνατή η σύγκλιση στα επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης και εισοδημάτων, που δεν αφορούν τους στόχους τους τραπεζικούς, είναι άσχετα με τους τραπεζικούς στόχους, που έχει θέσει η Συνθήκη του Μάαστριχτ. Και εδώ σαφώς **πρέπει να δοθεί η μάχη,** από την έκβαση της οποίας θα κριθεί και το μέλλον της χώρας μας.

Εδώ, ήθελα να φέρω ένα παράδειγμα: Όταν υπάρχει ενοποίηση του νομίσματος σε 2, σε 3, σε 5 χώρες, αυτό λειτουργεί κατά τρόπο αρνητικό για όλες τις καθυστερημένες ή ασθενέστερες χώρες ή περιοχές. Και θα δώσω το απλό παράδειγμα των δύο Γερμανιών. Μόλις έγινε το ενιαίο νόμισμα, εμφανίστηκαν αμέσως τα τραγικά προβλήματα της Ανατολικής Γερμανίας. Και η Δυτική Γερμανία αναγκάζεται, τώρα, να κάνει μεταφορές πόρων, πραγματικά αστρονομικών διαστάσεων, στην τώως Ανατολική Γερμανία, γιατί έχει την ευθύνη και μπορεί να ασκήσει δημοσιονομική πολιτική. Σκεφθείτε χωρίς τη δημοσιονομική πολιτικής της Ευρώπης, τί θα συμβεί στις καθυστερημένες περιοχές. Γι' αυτό και είναι απαραίτητο και κλειδί, **να ολοκληρωθεί ο ομοσπονδιακός χαρακτήρας της Ευρώπης,** έτσι, ώστε η ευθύνη να είναι εκεί όπου υπάρχουν τα μέσα. Τα μέσα θα τα έχουν οι

Βρυξέλλες μετά την ένωση. Δεν θα τα έχουν τα κράτη - μέλη. Και εκεί υπάρχει η ευθύνη, η οποία βεβαίως **πρέπει και να ελέγχεται δημοκρατικά.** Αλλά επ' αυτού έχουν μιλήσει άλλοι δια μακρών.

3. εδώ είναι, κατά τη γνώμη μου, και η κύρια δικαίωση, όχι η μόνη, για την **πραγματοποίηση της Πολιτικής Ένωσης.** Μόνο με Πολιτική Ένωση θα αναληφθούν αυτές οι ευθύνες, ώστε ο κοινοτικός προϋπολογισμός να μπορεί να καλύπτει τις ανισότητες οι οποίες δημιουργούνται από την ίδια τη διαδικασία και λειτουργία της ελεύθερης και ενιαίας αγοράς.

4. Αλλά πέρα απ' αυτά, μιλώντας τώρα για την Ευρώπη και όχι για την Ελλάδα, - στο μέτρο βέβαια που είναι και η Ελλάδα αφορά και αυτήν - δεν αρκεί η **ενιαία αγορά** και το **ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα,** για να αντιμετωπίσει η Ευρώπη τις προκλήσεις του μέλλοντος και σε ό,τι αφορά τις ΗΠΑ και σε ό,τι αφορά την Ιαπωνία. Απαιτείται η **διαμόρφωση μιας αναπτυξιακής ευρωπαϊκής πολιτικής της ίδιας της Κοινότητας για την αντιμετώπιση της ανεργίας,** καθώς και μία **βιομηχανική πολιτική,** που θα εξασφαλίζει την **ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας** απέναντι στα άλλα εμπορικά μπλοκ.

Η πρότασή μας απλοποιημένη για την περίπτωση διεξόδου της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας, κινείται στους εξής άξονες:

Πρώτο έχουμε πάθει πλέον όλοι ένα είδος μυωπίας, δεν γνωρίζω, βλέπουμε πληθωρισμό, χρέος, ελλείμματα, επιτόκια, τα άλλα έχουν χαθεί από την οδόνη και πρέπει επιτέλους να δούμε και εκείνα που δεν είναι στην οδόνη, να τα φέρουμε ξανά στην οδόνη. **Διαμόρφωση ενός διεθνώς ανταγωνιστικού βιομηχανικού τομέα με την ανάπτυξη εκείνων των κλαδικών πολιτικών που θα συμβάλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και στην εκπαίδευση και εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού και, βέβαια, στους τομείς όπου έχουμε συγκριτικά πλεονεκτήματα.**

Δεύτερον, αναδιάρθρωση της αγροτικής παραγωγής ώστε να γίνουμε ανταγωνιστικοί και να μπορέσει η γεωργία μας να προσαρμοστεί χωρίς απώλειες ή χωρίς μεγάλες απώλειες, στη **νέα κοινοτική αγροτική πολιτική.**

Τρίτο, εκσυγχρονισμό και επέκταση του τριτογενούς τομέα για να απορροφήσει την απασχόληση που θα απελευθερωθεί μέσα από την αλλαγή της οικονομικής δομής.

Τέταρτο, αυτή η πολιτική αναδιάρθρωσης πρέπει να συνοδεύεται από μια αναδιανεμητική πολιτική, που θα εξασφαλίζει ένα επίπεδο κοινωνικών παροχών οι οποίες θα ικανοποιούν τις βασικές ανάγκες κάθε Έλληνα πολίτη, θα διασώζουν δηλαδή το κράτος πρόνοιας.

Πέμπτο, την δεσμοδέτηση ενός δίκαιου και αποτελεσματικού φορολογικού συστήματος που επιτέλους θα συρρικνώσει την παραοικονομία στη χώρα μας.

Αυτά, για μας, προϋποθέτουν την **ταχύτερη δυνατή αναβάθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης**, την πραγματοποίηση μιας **ριζικής αποκέντρωσης** στα πλαίσια ενός αποκεντρωμένου δημοκρατικού προγραμματισμού, που θα εκπορεύεται από μια **εθνική κοινωνική συμφωνία, από ένα κοινωνικό συμβόλαιο. Είναι σαφές ότι το πεδίο της δράσης και αναμέτρησης ανάμεσα στις συντηρητικές και τις προοδευτικές πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις μεταφέρεται σε μεγάλο βαθμό στο ευρωπαϊκό επίπεδο.**

Τόνισα πως το όραμα της ευρωπαϊκής ένωσης δεν χωράει στη συνθήκη του Μάαστριχτ και αυτό γιατί διαμορφώθηκε, κατά κύριο λόγο, από τις συντηρητικές πολιτικές δυνάμεις της Ευρώπης. Όταν **ο πολιτικό σκηνικό αλλάξει στην Ευρώπη**, τότε θα ανοίξουν οι ορίζοντες για τη δημιουργία μιας **πραγματικά ομόσπονδης Ευρώπης. Μόνο οι προοδευτικές πολιτικές δυνάμεις μπορούν να μετατρέγουν το όραμα της ενωμένης Ευρώπης σε χειροπιαστή πραγματικότητα. Και είμαστε βέβαιοι πως η αλλαγή του πολιτικού σκηνικού θα έρδει σύντομα με πρωτοπόρα την Ελλάδα, όταν σύντομα θα ομιλήσει ο κυρίαρχος λαός.**

ΔΕΥΤΕΡΟΛΟΓΙΑ

Με λίγα λόγια, σε ό,τι αφορά τη Γερμανία, δεν ακούσατε καλά αυτό που είπα, **ότι η Γερμανία ταυτόχρονα ακολουθεί πολιτική ενσωμάτωσης και διεύρυνσης.** Είναι μια αντιφατική πολιτική, κρατάει τα μπόσικα, να δει πού θα πάει το πράγμα.

Σε ό,τι αφορά τις Ηνωμένες Πολιτείες, έχετε άδικο γιατί είναι πολλές οι καμπάνιες και οι δηλώσεις αμερικανών αξιωματούχων που αφορούν την Ενωμένη Ευρώπη. Σε ό,τι αφορά την ΔΕΕ, την Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση, καίρω ότι δεχθήκατε ότι υπήρξε μία δήλωση που ακυρώνει την αρωγή προς τη χώρα μας σε περίπτωση επίθεσης από την Τουρκία, η οποία είναι και ο κύριος αντίπαλος με επεκτατική πολιτική και ιμπεριαλιστική πολιτική, θα έλεγε κανείς, σε όλη την περιοχή. Ασφαλώς δεν είμαστε μέλη της ΔΕΕ, αλλά είναι εντυπωσιακό ότι αντί να μας δεχθούν, όπως όφειλαν, γιατί είμαστε μέλος της Κοινότητας, μας έδωσαν ένα χρόνο διορία για να εγκριθεί η ένταξή της Ελλάδας ως μέλος της ΔΕΕ.

Εύχομαι να αλλάξουν τα πράγματα, **αλλά όπως έχουν τώρα, τα σύνορα της Ευρώπης δεν είναι τα σύνορα της Ελλάδας,** ως την ώρα εκείνη που θα ανατραπεί αυτή η ερμηνεία, αυτή η δήλωση.

Μιλήσατε για αρνητικές δέσεις του ΠΑΣΟΚ σε προτάσεις που επί κυβερνήσεώς του έγιναν για εξωτερική πολιτική.

Ναι. **Το ΠΑΣΟΚ ξέρει και να διαπραγματεύεται και να λέει όχι.** Και αυτό για να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα του Έθνους και του λαού μας.

Γιατί μιλάμε για το «**σύμφωνο φιλίας και συνεργασίας**» με την Τουρκία; Ασφαλώς έχετε πει ότι πρέπει μετά τη λύση - ποια λύση, άλλο δέμα - του Κυπριακού, να προχωρήσετε σε «σύμφωνο φιλίας». Πολλές φορές το ίδιο γράφεται αλλοιώς από τους επιτελείς σας. Μιλάμε για **πρόοδο του Κυπριακού.** Αλλά εκείνο το οποίο πραγματικά είναι επικίνδυνο και το οποίο το έχετε διαπράξει σε ό,τι αφορά το Αιγαίο είναι να αναφέρεστε στην **επίλυση διαφορών** των δύο χωρών, στα πλαίσια μιας τέτοιας συμφωνίας, όταν μόνο μία διαφορά υπάρχει που έχει νομικό αντικείμενο: **Η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας.**

Δεν υπάρχει άλλο δέμα, υπάρχουν άλλες **τουρκικές διεκδικήσεις.** Διεκδικήσεις του κυρίου Οζάλ για τα Δωδεκάνησα, διεκδικήσεις στη Θράκη, διεκδικήσεις στο Αιγαίο. Μεγάλη λίστα. Και θα κουβεντιάσουμε πάνω σ' αυτά;

Δεν διασώζει την υπόθεση της Κυβέρνησης, την υπόθεση της Ελλάδας, το να πούμε ότι θα είναι σεβαστό το διεθνές δίκαιο. Δε διασώζει αυτή η φράση, όταν μπαίνουμε στο δέμα του διαλόγου για εναέριο χώρο, για όρια επιχειρησιακής ευθύνης, για όλα αυτά τα θέματα.

Αναφέρεστε στο ρόλο που μπορεί να παίξει η Άγκυρα με **εμπροές στον κ. Νιενκιάς.** Μά, πριν από δύο μέρες είχαμε τις δηλώσεις του κ. Τσετίν, ο οποίος είπε ότι αν επιμείνουν σε μη ρεαλιστική λύση **θα υπάρξει**

αιματοχυσία και ίσως πόλεμος μεταξύ Ελλάδος και

Τουρκίας. Αυτό σας ενθαρρύνει να πιστεύετε ότι θα βοηθήσει η Άγκυρα; Δεν είναι αληθές ότι η Άγκυρα έγραψε στα πέντε μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας καλύπτοντας πλήρως τον κ. Ντενκτάς;

Έκανα το σχόλιο ότι ακολουθείτε, δεν συμβάλλετε. Και απαντήσατε. Απαντήσατε ότι συμμετέχετε. Προτείνω από εδώ και πέρα, τόσο εσείς, όσο και τα στελέχη σας να μιλούν για «συμμετέχουμε» και όχι για «ακολουθούμε». Έχει πολλές φορές γραφεί και ειπωθεί το «ακολουθούμε».

Έρχομαι στο **ναυτικό αποκλεισμό**. Μην παίζουμε με τα λόγια. Είναι στρατιωτική επιχείρηση. Κλίνω και εγώ στην άποψη ότι μπορεί να αποφευχθεί στρατιωτική επέμβαση στο χώρο της Γιουγκοσλαβίας. Όμως, αν δεν συμβεί αυτό, ο ναυτικός αποκλεισμός θα είναι πράγματι το πρώτο βήμα.

Θέσατε το θέμα **ποιός είναι υπεύθυνος για το σημείο εκκίνησης**. Αυτό το έχουμε κυθεντιάσει στη Βουλή πολλές φορές. Αρκούμαι να πω: Κοιτάζτε τί παραλάβαμε το 81. Μακροοικονομικά μεγέθη. Κοιτάξε τί παραδώσαμε το 89 σε μακροοικονομικά μεγέθη. Και κοιτάζτε ποια είναι τα μακροοικονομικά μεγέθη σήμερα. Αυτή η σύγκριση αρκεί για να σας πείσει εάν μιλήσετε τη γλώσσα της ειλικρίνειας. Αλλά δεν είναι το θέμα της ημέρας.

Ασφαλώς η επιθυμία μας είναι **να είμαστε στην πρώτη ταχύτητα**. Ποιός δειλει τη δεύτερη ή την τρίτη; Όμως, **υπάρχουν προϋποθέσεις** κάτω από τις οποίες μπορεί να

συμβεί κάτι τέτοιο. Δεν θα επαναλάβω το λόγο, γιατί ο λόγος μου αφορά τις εναλλακτικές λύσεις και πορείες, την οικονομική πολιτική, τις παρεμβάσεις στην ΕΟΚ, την αλλαγή ορισμένων συνθηκών.

Δεν είναι αυτόματα η πρώτη ταχύτητα. Αλλά και η πρώτη ταχύτητα και το σημείο εκκίνησης και ο μη αποκλεισμός της διεύρυνσης, η αποδοχή ότι είναι δυνατή η διεύρυνση μαζί με την εμβάθυνση, είναι λάθος. Όταν εμείς ζητάμε από το Κοινοβούλιο να πάρει μια δέση, να μην αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις για διεύρυνση πριν κλείσει το πακέτο Ντελόρ και το θέμα της μεταφοράς πόρων και χρηματοδότησης της Κοινότητας, εννοούμε όχι την επίσημη φάση, που είναι η ανταλλαγή μηνυμάτων μεταξύ ΕΟΚ και χώρας που ζητάει ένταξη, **αλλά ακόμη και την ανεπίσημη συζήτηση και διάλογο μέσα στα πλαίσια της ΕΟΚ** σε ό,τι αφορά την ένταξη άλλων χωρών, διότι ύστερα είναι αυτόματα πλέον, ουσιαστικά, η ένταξη της εν λόγω χώρας.

Σε ό,τι αφορά την σοσιαλιστική κυβέρνηση της Ιταλίας, δέλω να τονίσω ότι εκεί Πρωθυπουργός είναι σοσιαλιστής, αλλά η κυβέρνηση δεν είναι σοσιαλιστική, ούτε ήταν. Σε ό,τι αφορά τον φίλο μου τον Γκονζάλες, δεν είναι η στιγμή να μιλήσουμε. Έχει κάνει μεγάλο έργο για την Ισπανία. Υπάρχουν και πράγματα που ίσως εμείς δεν θα κάναμε στη δέση του.

Θέλω να τελειώσω με τούτο: Άκουσα την κ. Λαμανάκη, η οποία μίλησε για κάποιο κοινό σχέδιο διεξόδου, **για μια κοινή στρατηγική**. Ασφαλώς συμφωνούμε για το Μάαστριχτ, **αλλά δε συμφωνούμε σ' αυτό**. Πιστεύουμε ότι η μόνη λύση είναι **η προσφυγή στον ελληνικό λαό**. Μόνο με μια νέα προοδευτική κυβέρνηση θα βγει πέρα ο αγώνας της Ελλάδας.

